

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی - ولایات -

شماره تلفن: ۸۸۹۴-۸۸۹۵ - ۸۸۹۶-۵۴۴۸

سال چهارم - شماره ۱۰۲۱

صفحه ۳۲۵۳

شنبه ۳۰ مرداد ماه ۱۳۲۷

بیر: سید محمد باشمی

دوره یازدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۱۶۰۷

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

- ۱ - صورت مشروح مذاکرات نود و پنجمین جلسه دوره یازدهم از صبحگاه ۱ تا ۹
- ۲ - تصویرنامه « ۹
- ۳ - بخشنامه « ۹
- ۴ - انتصابات » ۱۹
- ۵ - آگهی های رسمی « ۱۱

مذاکرات مجلس

جلسه ۹۵

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۳ شنبه ۲۶ مرداد ماه ۱۳۲۷

فهرست مطالب:

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - استرداد لایحه عفو عمومی مجرمین آذربایجان و زنجان و تقدیم لایحه جدید باقید دوفوریت و تصویب آن
- ۳ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس یکربح بظهور بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت مجلس

صورت مجلس جلسه قبل را آقای دادور (منشی) بشرح زیر قرائت کردند

یک ساعت و نیم قبل از ظهر روز یکشنبه ۲۴ مرداد مجلس بریاست آقای رضا حکمت تشکیل و صورت جلسه پیش قرائت و تصویب گردید. اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده است:

غائبین با اجازه - آقایان: دکتر بقائی، کشاورز صدر، فولادوند، ونوق، اورنگ، محمد ذوالفقاری، منصف، ناصر ذوالفقاری، علی اقبال، عبدالرحمن فرامرزی، سزاوار، دکتر آشتیانی، ناصری، بهار، اسکندری، مقانی، دکتر مجتهدی، علی وکیل، امامی اهری، اسدی، دکتر ملک، حاج امین، یانماقلیچ، احمد فرامرزی، غائبین بی اجازه - آقایان: قشقائی، ظفری، شادلو، سلطان العلماء، غضنفری، تولیت، کامل

ما کوئی، اخوان، گرگانی، محمد علی مسمودی، امیر تیمور، آصف، حسین وکیل، دکتر مصباح زاده، گلپادی، شریف زاده، بوداغیان، عباسی، صفا امامی، دکتر دفتری، دیرآمدگان با اجازه - آقایان: موسوی، افخمی، کهنید، دولتشاهی، دیرآمدگان بی اجازه - آقایان: بیات، ارباب مهدی، حسن اکبر، دکتر راجی، سلطانی، آقا خان، نراقی، دکتر طباطبائی، عباس مسمودی، شریعت زاده، مسمودنابتی، دکتر امینی، مشایخی بهزادی، خوئیلر، صاحب دیوانی، آقای آزادبمنوان اخطار راجع برویه کمیسیون رایض نسبت باعلام جرمها، نیکه ایشان علیه آقای قوام

تقدیم داشته اند اعتراض نمودند. آقای مکی بااستناد ماده ۱۰۹ پاسخ دادند که اعلام جرمها بکمیسیون قلمی و سابق هرایش داده نشده مستندات اعلام کننده نیز بکمیسیون نرسیده است. آقای نخست وزیر برای پاسخ استیضاح آقایان عباس اسکندری و اردلان روز ۵ شنبه ۲۸ مرداد تعیین وقت نمودند و آقای رفیع معتقد بودند پاسخ استیضاح پس از تصویب لویحی که در دستور است در هفتم یا هشتم شهریور داده شود. آقای عباس اسکندری طرح استیضاح را از اهم مسائل مملکتی و تاخیر آن را توضیح حق قانونی اقلیت و مخالف مقررات آئین نامه مجلس میدانستند. آقای نخست وزیر اظهار داشتند تا قبل از پایان موعده قانونی برای پاسخ هر دو استیضاح حاضر خواهند بود و چون مخالفی نبود روز ۲۸ خرداد معین گردید. آقای وزیر جنک یک لایحه راجع باصلاح بعضی مواد قانون دادرسی ارتش مصوب سال ۱۳۱۸ تقدیم و تقاضا نمودند لایحه تشدید مجازات قاچاقچیان باقید فوریت در دستور جلسه آینده قرار گیرد. آقای رئیس یادآور شدند که بمناسبت انقضای موعده قانونی کمیسیونهای بودجه و محاسبات مجلس هرچه زودتر شعب پارلمانی تشکیل و اعضاء کمیسیون های نامرده معین شوند.

مذاکرات مشروح نود و پنجمین جلسه از یازدهمین دوره قانونگذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

آقای وزیر بازرگانی و پیشه و هنر لایحه قانون کار و آقای وزیر پست و تلگراف لایحه تأیید لایحه مربوط به تیر شیر و خورشید سرخ را تقدیم داشتند و گزارش کمیسیون دادگستری مربوط به عضو عمومی مطرح شد.

تیسره پیشنهادی آقایان حائری زاده و مکی راجع بحق فرجام محکومین معاف نامهای وار جاع بهما کم عمومی در صورت نفع در دیوان کشور قرائت و پس از توضیح آقای حائری زاده و اظهار نظر آقای ملک مدنی تصویب گردید.

آقای دکتر شفق پیشنهاد نمودند جمله وقایع اخیر و قیام مزبور در قانون عفو عمومی بجهت غائله اخیره غائله مزبور تبدیل شود و آقای وزیر دادگستری قبول نمودند.

آقای یقوانی پیشنهاد نمودند اشخاصی که در وقایع پیشه وری ستم داشتند و رئیس اداره باو وزیر بوده اند مشمول عفو نخواهند شد با اصلاحی که بنظر آقای نخست وزیر و وزیر دادگستری بعمل آمد کلمه قیام بمائمه و مشمول عفو بمشمول این قانون تبدیل و مورد موافقت دولت واقع شد.

آقای عباس اسکندری پیشنهاد نمودند که مناطق آذربایجان و زنجان با استانهای آذربایجان و شهرستان زنجان تبدیل شود و دولت موافقت کرد نسبت به پیشنهاد سابق آقای اردلان در تشکیل کمیسیون تحقیق و استرداد وجوه مأخوذه از اهالی آذربایجان و تعقیب مأمورین اخذ رأی قطعی بعمل آمد و تصویب شد.

پیشنهاد آقای دکتر شفق راجع بتوضیح منظور از ستم رسمی و پیشنهاد آقای نبوی راجع بحذف کلمه ستم رسمی قرائت و پس از توضیح چون همه برای اخذ رأی کافی نبود جلسه ختم و پروتکل شبیه محول و دستور بقیه پیشنهادات قانون عفو عمومی مقرر گردید.

رئیس - آقای اردلان نسبت بصورت جلسه اعتراض دارید بفرمائید.

اردلان - عرض کنم توضیحی که نسبت بصورت جلسه داده می شود در صورت جلسه بعد ذکر نمیشود در جلسه گذشته بنده عرض کردم که آقای آصف مجلس دوام مرخصی داده است و ایشان را غائب نوشته اند چرا ایشان را غائب بدون اجازه نوشته اند و حالا با زهم غائب بی اجازه مینویسند.

رئیس - اصلاح میشود. آقای دهقان

دهقان - بنده عرضی ندارم.

رئیس - آقای اسکندری نسبت بصورت مجلس فرمایشی دارید بفرمائید.

اسکندری - عرض کنم که این جا نوشته شده است که آقای اسکندری جزو غائبین است البته منظورشان آقای امیر نصرت اسکندری است این را قید بفرمائید.

رئیس - اصلاح میشود آقای دولتشاهی نسبت بصورت جلسه اعتراض دارید بفرمائید.

دولتشاهی - در جلسه پیش بمدار خروج بنده از مجلس یک تذکره ای بوده که در صورت مجلس نیست البته اگر واقع نشده است که نتیجه در صورت مجلس نیست البته بر طبق نظام نامه در صورت مجلس

نیست والا اگر بوده است بنده موظفم که از حکم دفاع کنم. خاطر مبارک مستحضراست که بنده روز یکشنبه مرخصی داشتم و قبلاً هم بمجلس اطلاع دادم که نمایم (صحیح است)

رئیس - غیبت داشتید؟
دولتشاهی - خیر قربان منظور غیبت نیست مذاکراتی است که راجع بخروج بنده از مجلس شده است.

رئیس - مذاکره ای راجع بشخص شما نبوده است. اسم شما برده نشده یک چند نفری بودند ...

دولتشاهی - آقایانی که بنده را در مجلس ختم سر افراز کردند میدانند که تا نیم ساعت بظهور بنده در مجلس ختم بودم و نیم ساعت بظهور که اینجا آمدم کاملاً خسته و فرسوده بودم وقتی که بنده از سالن مجلس بیرون رفتم مذاکراتی شد و حتی گفته شد تقصیر با اشخاصی است که دنبال دولت بیرون میروند بنده تصدیق میکنم بدنبال دولت بیرون رفتن نبود (دهقان - دولت هم توی مجلس بوده) دولت توی مجلس بوده است علاوه اگر منحصرأ بواسطه بیرون رفتن بنده از مجلس کارهای مجلس معطل ماند و لوایح مفید این کشور در بوته اجمال ماند باعث روسیاهی بنده می باشد کراراً این اتفاق افتاده است که بعضی از آقایان مجلس را از اکثریت انداخته اند و همینطور آقایان را معطل کرده اند و هیچکس نامده است بمجلس در دوره چهاردهم چندین ماه مجلس باین صورت اداره می شد من نمی دانم بچه مناسبت ففطمین زبان بسته را پیدا کرده اند خوب حرف زدن و حرف خوب گفتن ممکن است اشکال داشته باشد ولی بد حرف زدن و حرف بد گفتن را هر کس زبان دارد می تواند بگوید اگر گناهی دارد دولت بنده ۷۸ نفر دیگر اورا این جا آورده ایم منتهی اگر بنده بگویم بمبالغه نیست یار دارا بودن دول باسکندر داشتن خوب نیست.

رئیس - راجع باین مذاکراتی که در مجلس میشود بفرمائید دیگر نظری نسبت بصورت جلسه نیست؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس پیش تصویب شد.

آشتیانی زاده - بنده اخطار دارم

رئیس - مطابق چه ماده ای؟

آشتیانی زاده - مطابق ماده ۵۵، نمایندگان می توانند در بدو یا ختم مجلس از وزراء سؤال نمایند. از موضوع سؤال باید قبل از وقت وزیر را مستحضر نمایند، بنده در جلسه قبل سئوالی تقدیم مقام ریاست کردم که به آقای وزیر دادگستری اطلاع داده شود در مجلس حضور بهم رسانند.

رئیس - سئوالها فرستاده میشود تا برای جواب حاضر بشوند.

آشتیانی زاده - موضوع سئوال فوت میشود

رئیس - خیلی سئوالها داده شده و فرستاده شده است.

آشتیانی زاده - اگر جواب سئوال بنده را ندهند استیضاح خواهم کرد.

رئیس - بعضی از آقایان تقاضای نطق قبل از

دستور کرد داد و میخواستند صحبت کنند و میخواهم وارد دستور بشوم. آقای نخست وزیر بفرمائید سئوال و استیضاح حق و سبیل است هر وقت می تواند بکند.

۲ - استرداد لایحه عفو عمومی مجرمین آذربایجان و زنجان و تقدیم لایحه جدید با قید دو فوریت و تصویب آن

نخست وزیر - بنده خواستم بفرماید آقایان مجترم برسانم که با اهمیت زیاد بیکه تصویب لایحه عفو گناهکاران غائله آذربایجان دارد این وضعی که اخیراً پیش آمده است و پیشنهادات مختلفی شده است و بصورتی در آمده است و بیستم این هم می رود که باز دنباله این پیشنهادات کشیده شود و آن منظور اصلی که نمایندگان مجترم داشتند فوت بشود باین جهت بطوریکه خاطر نمایندگان مجترم مسبوق است بنده آن لایحه ای که داده بودم مسترد میکنم و لایحه دیگری با قید دو فوریت تقدیم میکنم

فی الرالدین امامی - احسن است.

آشتیانی زاده - آقای رئیس بفرمائید آقایان وزراء برای جواب سئوال حاضر باشند.

رئیس - لایحه عفو عمومی را دولت استرداد کرد.

رحیمیان - اعلام رأی فرمودید جلسه قبل

رئیس - خیر چون آقای دکتر شفق پیشنهادی کرده بودند، هم منظور آقای نبوی راجع ستم رسمی که در اطراف آن مذاکره شد و اعلام رأی شد بود و مجلس از اکثریت افتاد بهر حال دستور امروز چیز دیگر باید باشد.

نخست وزیر - این لایحه که با قید دو فوریت است مطرح بفرمائید.

رئیس - چون لایحه جدیدی با قید دو فوریت داده شده قرائت میشود:

(شرح زیر قرائت شد)

مجلس شورای ملی:

نظر باین که لایحه عفو عمومی بملاحظاتی که خاطر نمایندگان مجترم مسبوق است از طرف دولت مسترد گردید و نظر باین که دولت لزوم اعطای عمومی را بکسانی که در غائله اخیر آذربایجان و زنجان اجباراً و یا از روی جهل شرکت داشته اند امر فوری تشخیص داده و لزوم تصویب قانون عفو عمومی مربوط باین غائله را موافق مصالح عالی کشور میدانند لذا ماده واحده ذیل را با قید دو فوریت تقدیم و تقاضای تصویب آن را مینمایند.

ماده واحده - کلیه اشخاصی که در غائله سالهای ۱۳۲۴ و ۱۳۲۵ در استان آذربایجان و شهرستان زنجان مرتکب جنحه یا جنایت سیاسی یا جنحه و یا جنایت عبادی مربوط به غائله مزبور شده اند (باستثنای مرتکبین قتل و یا غارت) و همچنین شرکاء و معاونین آنها ام از این که تحت تعقیب بوده و یا بوجه حکم قدامی یا غیر - قطعی محکوم شده اند و یا اساساً تا کنون مورد تعقیب قرار نگرفته اند از تعقیب و مجازات معاف میگردند و هیچگونه آثار کیفری بعمل آنان مترتب نمیشود، شمول این قانون نسبت بکسانی از اشخاص مذکور در قسمت اول این ماده که فعلاً در ممالک خارجه هستند در هر مورد بخصوص و کول

تصویب عیادت وزیران و صدور فرمان همایونی خواهد بود کسانی که خود را شمول این قانون میدانند و دولت با نظر آنها موافق نیست میتوانند بدیوان کشور شکایت کنند و باین شکایت در یکی از شعب جزائی دیوان کشور رسیدگی میشود و حکم صادره قطعی خواهد بود.

هر گاه يك یا چند نفر از کسانی که بموجب این قانون مشمول عفو عمومی میگرددند در تالی مرتکب جرمی نظیر جرائم مذکور فوق شوند آثار عفو کانام یکن گشته و جرایم سابق نیز قابل تعقیب و مجازات خواهد بود.

مقررات این قانون بهیچوجه در حقوق مدعیان خصوصی مؤثر نیست.

کسانی که بر اثر خاتمه غائله آذربایجان خاک ایران را ترک کرده اند و طبق این ماده باید مورد تعقیب قرار گیرند نمیتوانند از مقررات مربوط به روزمان استفاده کنند، وزیر دادگستری، نظام مافی نخست وزیر، عبدالجبار وزیر.

رئیس - فوریت اول لایحه مطرح است. آقای حائری زاده.

حائری زاده - من نمیدانم چرا دولت این لایحه را اصلاً آورده است بمجلس برای این که آن کسانی که باقی نبوده اند تبعیدشان کرده اند بپندر، عباس، خوزستان، یزد و کرمان و سایر نقاط و از کرسنگی و گرما و بدبختی تلف شده اند با اجازه چه محکمه ای دولت آمده است این اشخاص را تبعید کرده است که امروز آمده است تقاضای عفو آن ها را از مجلس میخواهد؟ (آشتیانی زاده - در کابینه گذشته بوده است) هر دولتی که بوده است فرق نمیکند حق نداشته باشند باینکه همه مردم بدبخت را تبعید بکنند و دولت هم حق ندارد این اشخاص را در توقیف گاه و یا تبعید گاه نگاهدارد (صحیح است) و بیاید برای آنها لایحه عفو عمومی بیاورد. لایحه عفو یعنی چه؟ آورده اند اینجا، یک عده مردمانی اگر منتقد بودند یا هستند، فرار کردند و یا هستند، آن یک بعضی است که باید در تعقیب آنها اقدام بکنند و آنها الحمد لله آزادند یا بول دارند یا پشت و پناه قوی داشته اند حالا هم آزادند کسی کار بکارشان ندارد ولی زن و بچه مردم که باقی نبودند به آنها چکار دارید که در پندر عباس و خوزستان و یزد و کرمان بامردک در بندر و سرگردان باشند؟ دلت برای چه این لایحه را آورده است، این جمله اول، اما جمله دوم، این لایحه را آوردند و رسید به رأی نهائی که از این لایحه مملکت يك استفاده های قانونی کرده باشد، آقایان يك تبصره ای گذشته بود اینجا که من خیال میکنم بفتح کشور بود من نمیخواهم زیاد توضیح بدهم در اطراف این و اگر توضیح بدهم خیلی یرده ها بالا خواهد رفت، ما می بینیم قانون مجازات ارتش که این همه هزیز و مجترم شده است. و از کسب آسمانی مقدس تر شده است این از کجا آمده است، این قانون مخالف قانون اساسی است اصولی دارد که برضد اساس قانون اساسی تنظیم شده، قانون اساسی ما شمارا مقدس و مجترم معرفی کرده و در این قانون شمارا آورده کرده اند مقام مقدس شاه را این قانون آورده کرده است با اجازه او عفو میکنند، با اجازه او حبس میکنند با اجازه او چنین و چنان میکنند

و این قانونی است مخالف قانون اساسی و باید ملغی شود. ما اینجا خواستیم يك نراستی بفرج داده باشیم و نخواستیم برای این بیست ساله باز حمله شدیدی در مجلس شده باشد، گفتیم این اشخاص که محکوم شده اند اهم از اینکه نظامی باشند یا سبیل باشند، غیر از قسمت های انظمی که او بمحکمه نمیرود افسری فرضاً نابین او تخلف انتظامی میکند بیکه ما اورا حبس میکنم يك مجازاتهای انتظامی است که اصول نظام حفظ میکند در همه جای دنیا هم هست ولی این قانون مجازات ارتش که در ایران هست در حقیقت هم نیست که در تمام شئون مملکت مجازات ارتش چنین دخالتی داشته باشد و ما آمدیم گفتیم که این اشخاص فقط حق تبرز داشته باشند، این قضای که در این ارتش هستند اگر حکم صحیح دادند اجرا بشود و اگر حکم صحیح ندادند بجا کم عمومی رجوع شود با فرصت رسیدگی شود این موضوع باعث شده است که جناب آقای رئیس دولت این لایحه را باین که تمام کارهایش تمام شده پس بگیرد و لایحه دیگری بیاورد که آن تبصره در آن نباشد، من با اصل این لایحه و با فوریت و همه چیز آن مخالف هستم و پیشنهاداتی هم تقدیم خواهم کرد.

رئیس - آقای مکی شما مخالفید؟

مکی - بله بنده مخالفم

رئیس - آقای شریعت زاده موافقید؟ بفرمائید

شریعت زاده - بنده هیچ تردیدی ندارم که آقای حائری زاده در هر موردی با حسن نیت بیان توضیحات میکنند و این نظر ایشان مورد کمال احترام من هستند ولی بلافاصله اضافه میکنم که اعتقاد و احترام من نسبت بایشان در هیچ موردی دلیل نیست که اگر توضیحات غیر موجهی بدهند نسبت بآن هم معتقد باشم. استقلالاتی که آقای فرمودند هیچک

مربوط بصورت نبود قسمت اول مشتمل بود بر اعلام وجود نواقصی در قانون مجازات نظامی شکی نیست که قوانین موضوعه متغیر است و علت متغیر بودن آن اینست که جامعه همیشه فکرش بطرف ترقی سیر میکند و بنقص قوانین توجه میکند و این مربوط بصورت نیست من هم معتقد هستم که در قانون مجازات نظامی این نواقص هست و لایحه ای که آقای وزیر جنک آوردند طرح بشود کلیه آن نواقص مرتفع خواهد شد این مطلب منافی فوریت این لایحه نیست برای اینکه این لایحه منشاء فوریتش اهمیت وضع کنونی مملکت و مطالعات دقیق دولت و توجه دولت و دلایل لزوم تصویب این لایحه مربوط بمقو نسبت بکسانی که در غائله آذربایجان اشتباهاً در نتیجه ضعف اراده مرتکب جرائم دیگر شده اند نظر باین که آذربایجان مهد پرورش آزادی و مشروطیت است، مردم آنجا همیشه در همه حال استحقاق دارند که با آسایش زندگی کنند تاریخ حقوق سیاسی دنیا هم نشان داده است که در ملت ها این قبیل وقایع پیش آمده است ولی بعد از رفع غائله یعنی بعد از رفع این قبیل غائله ها منتهی شده موضع قانون عفو عمومی بنا بر این ما باید توجه بکنیم که در اینکار تأخیر شده است و بدلیلی که جناب آقای

تقی زاده فرمودند باید هر چه زودتر این لایحه تصویب بشود (حاذقی - صحیح است) و بنده از آقای حائری زاده استعفا میکنم ایشان هم موافقت

نند و علاوه بکنند هم متناقض است استدلال ایشان زیرا در هر صورت ایشان میتوانند پیشنه اداتی بکنند البته اگر این لایحه فوراً طرح بشود ایشان بیشتر مجال دارند بنا بر این از این حیث هم متناقض است و هیچک از فرمایشات ایشان نافی فوریت نبوده است.

رئیس - رأی میگیریم بصورت اول لایحه، آقایانی که موافق هستند قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد. فوریت دوم مطرح است آقای مکی بفرمائید.

مکی - بنده همانطوری که آقای حائری زاده فرمودند با ایشان هم عقیده هستم و معتقدم که اصولاً این لایحه با این کیفیتی که بمجلس آمده لزومی نداشته زیرا مگر مجلس شورای ملی گفته بود که این اشخاص را بگیرند و يك لایحه ای برای آنها بیاورند و حالا میخواهند آنرا پس بگیرند اگر آنها را بر خلاف قانون گرفته اند که قوانین مملکتی ما اجازه داده که هر کسی را بر خلاف قانون متعرض او بشوند میتوانند برود در محاکم شکایت کند و آن شخصی که متعرض او شده است او را بجا که دعوت کنند و اگر مطابق قانون گرفته اند و طبق يك مقرراتی گرفته اند که دیگر این اجازه را از مجلس شورای ملی نمیخواهد و آنکمی این قانون را که باین کیفیت آقای نخست

جلسه گذشته مجلس شورای ملی داده است و این عمل برای برستیز مجلس شورای ملی خوب نیست يك رأی بدهد و بعد از آن رأی عدول کند يك عده ای در این مملکت مجازات شده اند و محکوم شدند یکی از آنها را بنده مثال میزنم مرحوم اسدی ناب - التوا به خراسان را گرفتند و اورا محکوم باعدامش کردند و اعدامش هم کردند پس از این که او را اعدام کردند و ورته اش رفتند تقاضای فرجام کردند و گفتند گناهی نداشته است

بالاخره پیشنهاد جناب آقای حائری زاده و بنده برای جلوگیری از این قبیل اعدامهای بدون مورد بوده و بنده تصور میکنم یکی از مواردی که مجلس شورای ملی ایران يك زست بسیار خوبی از خودش نشان داد و این تبصره را تصویب کرد همین مورد بوده است و حالا مورد ندارد که این زست باین خوبی مجلس شورای ملی را بیایم از آن صورت خارج کنیم و قانون را بدین کیفیت در بیاوریم که باز راهی باز شود برای محاکم نظامی

رئیس - از موضوع خارج نشود

مکی - ... که پرونده اشخاص خدمتگذار را مثل مرحوم اسدی را بگیرند و محکوم باعدام بکنند (باین اسفندیاری - این ربطی بصورت ندارد.)

بنده میخواهم توضیح بدهم در اطراف این لایحه و نواقص آن را بگویم با فوریت هم بهین دلیل مخالفم يك قانونی است که خیلی با عجله همین جا تهیه شده و فرستاده اند و هیچگونه رویش مطالعه نشده است و معلوم نیست که این قبیل موارد را مثل اعدام مرحوم اسدی در این قانون پیش بینی کرده اند یا نکرده اند بنا بر این این قانون قانونی نیست که بتواند برای همیشه در این مملکت اجرا بشود

و همانطور که آقای وزیر جنگ فرمودند این قانون را آقایان تصویب میکنند و بعد برای آن لایحه ای که ایشان آورده اند اگر نواقصی داشت آن را مرتفع میکنیم

رئیس - آقای دکتر معظمی

ایشان دلایل مخالفت با فوریت را نگفتند

رئیس - آقای رحیمیان مخالفید (رحیمیان - بلی بنده مخالفم) آقای دکتر عبده

دکتر عبده - بنظر بنده اگر لایحه ای بنا باشد بقید دو فوریت تقدیم شود یکی از افراد همین لایحه است و اما از لحاظ اساسی موضوع برای اینست که مدت است یکمدهای گرفته اند و باید تکلیف آنها را بهر ترتیبی هست تعیین کرد اما تمام تشریفات هم در این لایحه رعایت شده است

باین معنی که این لایحه در اطرافش مذاکره باندازه کافی شده ذهن آقایان نمایندگان کاملا روشن است

چندین جلسه ما بحث کردیم و هر کدام الان راجع با اساس لایحه و پیشنهاداتی که شده میتوانیم قضاوت کنیم پس هم از لحاظ احتیاج و ضرورتی که هست فوریت این لایحه بنظر بنده حتمی است هم

از لحاظ اینکه مذاکرات باندازه کافی شده مطلب کاملا برای آقایان نمایندگان روشن است (مکی - اولی چه عیب داشت؟) اما راجع بلایحه ای که

پس گرفته شده بنده راجع بآن قسمت دیگر عرضی نمیکند در هر حال قدر مسلم اینست که آنچه چیزی که امروز بصورت لایحه در آمده همان نظر دولت است بانضمام پیشنهاداتی که شده غیر از یکی

دو پیشنهاد که شاید بنظر دولت مناسب نبوده بنده خیال میکنم که آقایان کمک کنند و نسبت باین لایحه رای بدهند و راجع بنظریکه آقایان مکی

و حائری زاده دارند بنده هم نه نسبت بتمام نظر آقایان در بعضی نظر آقایان موافق هستم و اعتقاد دارم که هر چه زودتر نظر آقایان را بصورت طرح

و یا صورت دیگری تأمین کنند *

مکی - بطرح نمیشود الان چند تا طرح بقید دو فوریت داده ایم که مطرح نشده است

رئیس - در فوریت یک نفر مخالف و یک نفر موافق صحبت میکنند و رای گرفته میشود رای میگیریم بفوریت درم آقایان اینکه موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد ماده واحده مطرح

است آقای شریعت زاده مخالفید؟ (شریعت زاده - بنده موافقم) آقای امامی (امامی - موافقم بنده)

آقای مکی بفرمائید

مکی - بنده نوبت رامیدمم آقای دکتر معظمی

دکتر معظمی - بنده در فوریت مخالف بودم و راجع باصل موضوع عرض نداشتم

مهندس رضوی - بنده مخالفم

رئیس - آقای مهندس رضوی بفرمائید

مهندس رضوی - بدیهی است که مخالفت بنده با طرح قانون عفو قسمتی از اهالی آذربایجان که در اینجا مطرح است از نظر اول خود امر نیست بنده بهیچوجه مخالفت با عفو آنردم ندارم

بخصوص که در این قانون منحصرأ کسانی که مسؤولیت مستقیم نداشته اند و عامل مؤثر نبوده اند منظور شده بنده خواستم يك موضوعی را که در این قانون صحبت میشده و در جریان ایندو روز در مجلس اتفاق افتاده از روی خونسردی گفته باشم و آنچه را که باید در خارج ملت ایران بدانند آنرا بطوریکه بنده در مجلس استنباط کردم و مبفهم بیان کنم

از مجموع مذاکرات و پیشنهاداتی که نسبت باین قانون در جلسات گذشته داده شد و بیان شد و مخصوصاً از توجهی که مجلس شورای ملی بپیشنهاد جناب آقای حائری زاده ابراز داشته این قدر مسلم است که از نظر اکثریت نمایندگان مجلس شورای ملی تجدید نظری در قوانین جزائی مملکت بخصوص در آن قسمت که در دادگاههای نظامی مورد اجراء است واجب شمرده شده است (صحیح است) بنده خیال میکنم

رای هم که خود ما دادیم بقابل فرجام بودن هر نوع جرم عمومی بهیچوجه منظور ما در آن موقع این نبود که تنها همین نکته در قانون اضافه بشود بلکه منظور ما این بود که باین وسیله راهی برای اصلاح وضع محاکماتی ارتش باز شده باشد - از بیانات جناب آقای وزیر جنگ معلوم میشود که

اولیای وزارت جنگ هم در این امر هلاقمند هستند و یقین است که اعلیحضرت همایون شاهنشاهی که ریاست عالی بر قشون دارند و از نظر قانون اساسی این قضیه مجری است و در این موقع در مملکت تشریف ندارند موقی که تشریف فرما بشوند در این امر از نظریات عالی ایشان مشورت خواهد شد و آن چیزیکه لازم است اینست که دولت يك قول و وعده ای بدهد در این موضوع یعنی در امر محاکمات نظامی

و جریان امور آنجا يك تجدید نظری يك تجدید وضعی بفرمائید که افکار ملت ایران تسکین بیابد - بنده مطلبی پیش از این نداشتم ولی برای اینکه تصور نفرمائید که بنده منحصرأ روی کلیات عرض میکنم این را هم خدمت آقایان عرض میکنم که چه بسیار از افسران را بنده سراغ دارم که در نتیجه بعضی پروندههای مالی مثلا در ارتش میروند و آنطور که شایع است یا من غیر حق محکوم میشوند

یا من غیر حق تبرئه میشوند البته در این زمینه بنده عرضی نمیکند که تمام دستگاههای ارتش مظنون است ولی آنچه مسلم است تمام محاکمات ارتش تا اندازه ای اعتماد عمومی را سلب کرده است و ما میل داریم در این زمینه همانطور که تمام ارکان ارتش باید محترم و محکم باشد امور محاکماتی ارتش تحت نظم صحیح در آید و از این نظر اعتماد و اطمینانی که باید باین دستگاه باشد شامل این قسمت مخصوص هم بشود - بنده در این زمینه بیشتر عرضی ندارم فقط میخواهم عرض کنم در محاکمات ارتش يك موقع یکی از آقایان گرامنبا آقای حسن معاصر که شاید آقایان این شخص را بشناسند مدتی در آنجا مأموریت داشتند - آقای معاصر یکی از اشخاصی بود که در زمان اعلیحضرت قیام انجام وظیفه میکرد و بعد از قضایای شهریور هم مدتی انجام وظیفه کردند این شخص باندازه ای با دقت و بی نظری انجام وظیفه و حفظ قوانین را در آنجا کرد که همیشه البته خدمتگزار او بنظر بنده باید شناخته شود - بنده این وسیله را منتقم شمردم برای اینکه

این قضیه را هم عرض کرده باشم برای اینکه يك خدمتگزارى را هم در مجلس شورای ملی معرفی کرده باشم (صحیح است - احسنت) *

رئیس - آقای وزیر جنگ

وزیر جنگ - بنده همان طوری که در جلسه گذشته حضور نمایندگان محترم عرض کردم در جلسه خصوصی هم توضیح عرض کردم تمام مقررات و قوانینی که در ارتش هم از دادرسی و سایر قسمتها معمول است نعل بالنعل قوانینی است که مجلس شورای ملی تصویب کرده و ما اجرا میکنیم و تا امروز اجرا کرده ایم حالا دولت لایحه ای چندی قبل تقدیم کرده و در آن نواقصاتی که بود اصلاحاتی بوجود آمده حالا هم توضیحاتی تکرار میکنم *

در این لایحه قوانین دادرسی ارتش را آورده ایم در کمیسیون مطالعه میکنیم رسیدگی میکنیم هر نظری هر اصلی برای اصلاح دستگاههای ارتش نمایندگان محترم لازم میدانند بنده قبول میکنم و بموقع اجرا میگذارم (صحیح است - احسنت)

رئیس - آقای دکتر معظمی

رئیس - پیشنهادی آقای دکتر معظمی کردند که قرائت میشود *

(شرح زیر قرائت شد) پیشنهاد میکنم لایحه بکمیسیون دادگستری ارجاع شود *

رئیس - آقای دکتر معظمی

دکتر معظمی - عرض کنم بنده عرضی در باره فوریت دو مبحث است بمرض مجلس شورای ملی برسانم بنده پیشنهاد کردم که این لایحه بکمیسیون دادگستری برود برای اینکه اینجادو موضوع بوده است که با رای مجلس تصویب شده است و با این پیشنهاد و با این مانور پارلمانی که آقای نخست وزیر فرمودند که موضوعی که بارای مجلس بوده است در واقع از لایحه مجزا کردند و همان مواد را دوباره در اینجا پیشنهاد کردند و البته این چون از نظر همه ای از آقایان يك وضع جدیدی است و بعقیده من شاید فوق العاده مهم باشد از نظر یرستیز و احترام مجلس بنده در عین حال که هلاقمند هستم

باینکه وضع اشخاصی که بابت تکلیف هستند و در نتیجه عدم علاقه اسمش را نیدانم چه بگذارم اسمش را نمیگذارم عدم مراقبت برای اینکه مراقبت این است که اگر کسی خائن شد فوراً او را تسلیم دادگاه کنند ولی اگر خائن نبود و مطابق مقررات مملکتی نتوانستند او را بگیرند و تبعید کنند بنا بر این در نتیجه عدم مراقبت قوانین این اشخاص را گرفته تبعید کردند این اشخاص بلا تکلیف میشوند و با وجودی که بنده با این لایحه موافق هستم نظر باینکه این کار با یرستیز مجلس در واقع تماس داشت خودم را موظف میدانم باینکه از یرستیز مجلس دفاع کنم اینست که با این وضع جدیدی که پیش آمده است آقایان نمایندگان وقت خواهد داشت در فراکسیونهایشان مطالعه بکنند و يك طریقه ای پیشنهاد کنند باینکه شورای ملی که حیثیت مجلس محفوظ بماند باین جهت است که بنده این پیشنهاد را کردم در اصل موضوع هم البته دو موقع صحبت

میکند چون این وضع پیدا شده بنده این پیشنهاد را کردم و بالاخره يك پیشنهاد بسیار صحیحی هم آقای اردلان نمایندنده محترم کردند من میدانم چرا فرار میکنند از این چیزها اگر یکمده مأمورین رفته اند خوب کار کرده اند تشویقشان کنید درجه بآنها بدهید ولی اگر يك عده ای بعد از این وقایع اسف آوری که در آذربایجان بوده اینها مأمور شده اند که بروند مردم روی جرات آنها بگذارند اگر رفته اند و مزاحمت فراهم کرده اند اینها باید باشد مجازات برسند يك کمیسیون بپوشد هیچ مانعی ندارد و چون از لحاظ وضع جدیدی که پیش آمده بنده این پیشنهاد را کردم این است که مسترد نمیکند نظر باینکه برای حفظ اصول است

رئیس - من تصور میکنم بر طبق ماده ۸۱ پیشنهاد آقای دکتر معظمی را بعد از اینکه مذاکرات و مباحثات خاتمه پیدا کرد میشود مطرح کرد حالا ماده ۸۱ قرائت میشود *

(شرح زیر قرائت شد) در صورتیکه مجلس فوریت لایحه یا طرحی را تصدیق ننماید مباحثه و رای دادن بطور معمول صورت میگيرد طرح یا لایحه قانونی که فوریت آنرا مجلس تصدیق کرده باشد در صورت تقاضای یکی از نمایندگان و پس از آنکه رای بورت کمیسیون که مأمور رسیدگی آن است تسلیم شده باشد مجلس میتواند فوریت آنرا سلب نماید در صورتیکه مباحثات مواد فردا در شروع شده باشد سلب فوریت را نمیتوان تقاضا نمود ولی پس از ختم مباحثه مواد و قبل از رای گرفتن در کلیه قوانین ممکن است

رئیس - پس بنابراین میگذاریم بعد از مباحثه نمایندگان - پس گرفتند *

دکتر معظمی - خیر پس نمیگیرم عرض کردم چون نظر اصولی است بنده پس نمیگیرم

رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات شده است از طرف آقای حاذقی که قرائت میشود

حاذقی - بنده هم پیشنهاد کفایت مذاکرات را کردم و هم بایشهاد آقای دکتر معظمی مخالفم

رئیس - آنکه ماند برای بعد حالا راجع بکفایت مذاکرات مطلبی دارید بیان کنید (بیشنهاد آقای حاذقی بشرح زیر قرائت شد)

بیشنهاد کفایت مذاکرات را میکنم

عباس اسکندری - بنده مخالفم

رئیس - آقای حاذقی بفرمائید

حاذقی - عرض کنم که این لایحه تمام مراتب قانونگذارش را طی کرده است و آقایان نمایندگان محترم خوب وارد و واقف هستند که پیش از اندازه لزوم وقت مجلس برای تصویب این لایحه صرف شده و هرگونه مذاکره تازه ای بشود توضیح واضحات و مزید بر مطالب گذشته است که همه در مجلس شورای ملی طرح شده و آقایان نمایندگان هم وارد هستند (صحیح است) بنابراین از نظر اینکه مجلس شورای ملی بانکار عامه مردم توجه و احترام بگذارد مردم هم در خارج چه بوسیله مطبوعات و چه بوسیله افکار عمومی اظهار میکنند که خوبست این لایحه مفید دولت که فعلا با فوریت تقدیم مجلس شده است بیشتر از این وقت را نگیرند و امروز تصویب شود

و این نتیجه ای که از تصویب این قانون باید گرفته شود زودتر گرفته شود - بنابراین من پیشنهاد میکنم باتوجه باینکه آن پیشنهاد هائی که داده شده بود هر کدام جنبه قانون خاصی داشت و هیچوقت اجازه ای که نظامنامه مجلس با آقایان نمایندگان داده است که پیشنهاد بدهند ناصر بر این نبوده که بایک پیشنهاد يك قانونی وضع بکنند و يك وضع تازه ای را بوجود بیاورند بلکه منظور این بوده مطالبی که بستگی خاص تمام دارد با آن موضوع مورد بحث آنرا بیشنهاد بدهند و امیدوارم که این پیشنهادات بعد از این تکرار نشود و از این لحاظ که حرف آقندر که باید زده بشود زده شده است اجازه بفرمائید مجلس شورای ملی تصویب کند که مذاکره کافی باشد و اگر پیشنهادی رسیده است امیدوارم آقایان موافق دولت دیگر هیچگونه پیشنهادی ندهند و اگر آقایان مخالفین هم پیشنهادی دادند يك مخالف و يك موافق صحبت بکنند و بعد رای بدهند که امروز این لایحه تصویب بشود و بودجه مملکت که مورد علاقه همه مردم است مطرح بشود *

رئیس - آقای اسکندری

عباس اسکندری - بنده اصولاً این لایحه را چنانکه در جلسه خصوصی عرض کردم هم در خود مجلس شورای ملی یکی از ارایج مفید میدانم ولی سه ماهه هست که وقت صرف این لایحه شد و آقایان نمایندگان هم از اکثریت وهم از اقلیت این را مطالعه کردند و نواقصی اگر در کار بود این نواقص را بصورت پیشنهاد در طی مذاکرات بپیش مجلس رسانند و بعضی از پیشنهادات مورد توجه شده امروز که جناب آقای نخست وزیر لایحه اول را مسترد کرده اند و این لایحه را دادند بنده منتظر بودم که لااقل يك موادی که مورد قبول واقع شده بود اینها را بیک عنوان کم و کسری و حشو وزائیدی بیک صورتی در این لایحه میکنند آنند که اگر آن قسمتی که مورد نظر آقایان بود آن قسمت خیال میکردند يك اشکالی دارد قسمتهای خوش را میگذارند و باین طریقی که الان این لایحه در مرتبه تقدیم شده است بعقیده بنده نواقصی دارد و محتاج بحث است -

بیشنهاد آقای اردلان بیشنهاد بسیار خوبی بود و بیشنهاد آقای حائری زاده هم اگر باین شکلی که ایشان و سایر آقایان هیئت دولت تصور کردند بآن صورت اگر مثلا اشکال داشتند و خواستند در تلو قانون دادرسی ارتش بدهند يك قسمتهائی داشت که اشکال نداشت - بنده تصور میکنم این اشکالی که پیش آمد اگر هم مربوط با آقایان نمایندگان نبود این اشکال از نظر اینست که دولت در مجلس اکثریت را کم کرده بود در جلسه یرروز دو دفعه باینکه من میدانم کمال هلاقمندی را بعضی از آقایان نمایندگان بشخص آقای وزیر جنگ دارند و همچنین آقای وزیر دادگستری باینکه قبول کردند بانتمام این مذاکرات اکثریت مجلس رای نداد - مطابق اصول دولت بعد از آن باید استعفا میداد (صحیح است) و بعداً يك دولت دیگری تشکیل میشد که این لایحه را میداد ولی بالاخره ما چون با دولت داخل نیستیم و بایند نیستیم بیشتر اصرار داریم روی این صندلها بیشتر بنشینیم والا اقلیت که نمیتواند باینکه دولت رای ندهد و لایحه دولت رد بشود

بیشنهادی که شد وقتی دولت اصرار کرد و دودنمه توضیح داد ...

رئیس - آقای اسکندری آن لایحه بچه دلیل رفت ؟ باین دلیل و باین صورت این لایحه يك نواقصی دارد بنده خیال میکنم یکی دوتا بیشنهاد هم هست بنده پیشنهادی دارم و مایل هم دارم که امروز تصویب بشود و اگر آن پیشنهاد را جناب آقای نخست وزیر و آقای وزیر دادگستری قبول بکنند و مخبر کمیسیون هم قبول بکنند بنده خیال میکنم رفع نگرانی مجلس بشود بیشنهاد آقای اردلان هم بیشنهاد خیلی خوبی بود *

رئیس - آقای نخست وزیر

نخست وزیر - آقای عباس اسکندری گویا تصور فرموده اند که با يك تمیزی که خودشان از امور مطابق میل خودشان میکنند بنده در بیروم و از جواب استیضاح ایشان فرار میکنم - استیضاح پس فرما است تشریف بیاورید ملاحظه بفرمائید دولت رای دارد یا ندارد يك اموری مطرح میشود يك مطالبی هم جزو مخطفاتش است اگر هر رای که مجلس میدهد نسبت بلایحه دولت رای اعتماد حساب شود الان در این جلسه مجلس بدو فوریت این لایحه دولت رای اکثریت عظیم داد و این رای که بدو فوریت داد معلوم میشود دولت اکثریت کامل و قاطع دارد (حائری زاده - برای علاقمندی بآرادی مردم بود) دولت اکثریت داشت در این جلسه هم دارد بلکه بدو فوریت رای دادن در مواردی نیست که هر دولتی مجلس پیشنهاد بدهد قبول بشود این منتهای اعتمادی است که مجلس شورای ملی بدولت دارد (صحیح است) *

نمایندگان - رای - رای - رای *

رئیس - آقایان نمایندگان ده دفعه بنده گفته ام که خودم تکلیفی را میدانم رای گرفته میشود بکفایت مذاکرات آقایان که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد بیشنهاد دیگری قرائت میشود

دهقان - اخطار قانونی دارم (بشرح زیر قرائت شد)

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی - بیشنهاد میکنم تبصره زیر به ماده واحده اضافه شود

عده ای که بنام وزیر در حکومت قلابی پیشه وری شرکت داشته اند مشون این معافیت نخواهند بود لیقوانی *

رئیس - آقای لیقوانی

لیقوانی - عرض کنم در این قانون قید شده است که اشخاصی که حکم قتل و قاروت داده بودند ولی آن آقایانی که وزیر بودند و بنام وزیر يك قسمتی را اداره میکردند اینها همان تصویب نامه ها را صادر میکردند که پدر مردم را با آن تصویب نامه ها در میآوردند درست است پدر بنده را آنها نکشتند ولی تمام دارائی بنده را مصادره کردند و بملاوه دوهزار نفری را که در آذربایجان کشتند مالشان را خوردند بموجب تصویب نامه این وزراء بود اینها نباید بدون محاکمه بمانند

رئیس - آقای شریعت زاده

شریعت زاده - بنده موافقم

رئیس - آقای حاذقی مخالفید؟

حاذقی - بلی - بطوریکه آقایان توجه

فرمودند هرگونه پیشنهادی که بدون مطالعه و دقت و توجه بتاییدی داده شد بعد از آنکه آنرا تصویب کردیم بدینم نولید اشکالاتی میکند برای مردم برای دستگاه دولت جناب آقای گنجینه نماینده آذربایجان که تمام نکات بودند توضیحاتی در جلسه خصوصی فرمودند که مورد قبول همه واقع شد بنابراین ما در این لایحه میخواهیم یکمصلی که جنبه حقوقی و قضایی دارد انجام بدهیم نمیخواهیم یک تفسیری و تجدیدی فراهم بکنیم و اگر هم ضرورت دارد آن کار را بکنیم آنهم جا دارد و ممکن است طرحی تهیه بکنیم مطالعه کنیم و تقاضا کنیم مطرح بشود و تصویب کنیم والا در این کیفیت بنده استدعا میکنم که اجازه بفرمائید آقایان که باین پیشنهاد رای گرفته نشود و یا مسترد بکنند و پیشنهادی هم مشابه این پیشنهاد داده نشود زیرا ما عمدهای هستیم که تصمیم گرفتیم از این بیمه به پیشنهاد هائی که مبتنی بر مطالعه قبلی نیست اصلا رای ندهیم.

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای

لیقوانی ... (چند نفر از نمایندگان مجدداً قرائت شود) (بشرح سابق قرائت شد) رای میکنیم به پیشنهاد آقای لیقوانی آقایانیکه موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد ، آن کلام هم البته اصلاح میشود و یک کلامه جامعی بجای آن گذاشته میشود .

دهقان - بنده اخطار نظامنامه ای دارم

رئیس - برطبق چه ماده ای ؟

دهقان - از ماده ۵۷ الی ۶۳

رئیس - بفرمائید

دهقان - خطاب من در این مطلب بتمام

ریاست است راجع به پیشنهاداتی که خارج از موضوع داده میشودم نظامنامه هم سابق حاکی از این است که در مطالبی که مطرح است پیشنهاداتی که مربوط بآن مطالب نیست شاید مطرح شود برای اینکه اغلب پیشنهاداتی میشود بدون مطالعه و سنجیده و ذهن نمایندگان محترم هم حاضر نیست و بیک مسائلی رای میدهند که شاید صلاح مملکت نباشد.

اردلان - شما تکلیف برای دیگران معین

نکنید .

رئیس - آنادهم را بفرمائید

دهقان - از ۵۷ تا ۶۳ راجع به پیشنهاداتی

است معمول مجلس هم این بوده است که پیشنهاداتی که مربوط بمسئله مطروحه نیست مقرریاست همیشه گفته اند که این پیشنهاد جایز اینجا نیست و مربوط نیست و با اصلا مطرح نمیکردند بنده میخواهم از مقام ریاست بازهم استدعا کنم که آن معمول سابق را حالا هم رعایت بکنند و پیشنهاداتی که راجع بمطالب مطروحه نیست نیز بدرم مطرح نکنند

رئیس - این يك تذکری بود و اخطار نبود

اخطار این است که يك چیزی مخالف نظامنامه شده باشد پیشنهادی هم که آقای لیقوانی داده بودند مربوط

به همین لایحه بوده است پیشنهاد دیگری قرائت می شود .

(بشرح ذیل قرائت شد)

ریاست محترم مجلس شورای ملی - این جانب تبصره زیر را پیشنهاد مینمایم : تبصره دولت مکلف است بلافاصله پس از تصویب این قانون هیئت مورد اعتمادی را مأمور نماید که در آذربایجان و زنجان بتحقیق بپردازند چنانچه از طرف مأمورین دولت بنام متجاسر - یا عضویت فرقه دمکرات و یا نظائر آن وجوهی از مردم دریافت داشته اند یا تسلیم مأمورین دولت بدادگاههای مربوطه و جوهما خود را باهالی مسترد داشته و گزارش نهائی خود را توسط دولت بمجلس شورای ملی تقدیم نماید . اردلان

وزیر دادگستری - چون هیئتهائی دائمی بودند والا هم آقای هیئت دادستان کل در آذربایجان هستند و يك مأموریت ایشان هم همین قضیه است . عدالت قبول میشود

اردلان - متشکرم

رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود

(بشرح ذیل قرائت شد)

تبصره ذیل رابه لایحه مفومجرمین آذربایجان پیشنهاد مینمایم . تبصره کلیه اشخاصی که از اول فروردین ۲۶ از لحاظ جرائم عمومی در محاکم نظامی محکوم شده اند یا در آن محکوم بشوند میتوانند از حکم صادره در ظرف یکماه از تاریخ تصویب این قانون درخواست فرجام نمایند در صورت شکست حکم در دیوان کشور به محاکم عمومی برای رسیدگی ارجاع میشود . حائری زاده . عبدالقادر آزاد حسین مکی .

رئیس - آقای آزاد

آزاد - علت اینکه بنده این پیشنهاد را امضاء

کردم برای این است که در قانون دادرسی ارتش يك نواقص زیادی من دیده ام البته آقایان این قضیه را مطلع هستند که شاه شاه فقیدتیکه گاه حکومت خودش را در ارتش قرار داده بود و برای اینکه ارتش قدرت زیادی داشته باشد يك قوانین وضع کردند که محاکمات ارتش دارای يك قدرتی شد که میبایستی آن قدرت در محاکم هادی باشد والا اگر پنج نفر يك اتهامی داشته باشند و یکی از آنها نظامی باشد بایستی مطابق قانون محاکمات ارتش تمام آنها در محاکمات ارتش محاکمه بشوند و همچنین اگر يك نفر با افسری کتک کاری کرد این را میبرند به محاکمات ارتش و در آنجا رسیدگی می کنند اولاً قضای تحقیق يك نفر افسری است ستوان یا سروان که درست اطلاعات قضائی ندارد و اطلاعاتی از قوانین ندارد برای اینکه محاکمات نظامی که در تهران بود غالباً اشخاصی را که میبردند آنجا هیچوجه من الوجوه مستنظفین آنجا اطلاع قضائی نداشتند و غالباً اشکال برای متهمین فراهم می کردند بنا براین وقتی که این اشخاص را میبردند در آنجا محاکمه می کردند حق آنها که لا تصبیح می شد . جناب آقای وزیر جنک فرمودند در این لایحه ایکه آورده اند این قضایا درست می شود بنده عرض میکنم که مطابق تجربیاتی که در این ۱۳ ماه کرده ام در مجلس خیلی لوایح بمجلس داده شده که مفید و صحیح بوده است ولی هیچوجه من الوجوه اینها مورد رسیدگی قرار نگرفته اند

يك لایحه ای راجع به منع کشت تریاک آوردند با قید دو فوریت در صورتی که تمام زارعین الان نمی دانند که آیا تریاک بکارند یا نکارند (حاذقی - تریاک نکارند) در عین حال که این لایحه در مجلس مانده است . تکلیف هیچکس را همین نکرده اند بنا براین اگر آقایان معتقد هستند در قانونی که آقای وزیر جنک داده اند بمجلس این قضایا رعایت می شود بنده معتقد هستم که تا آخر دوره یا نزدیک این قانون اصلا تصویب نخواهد شد بنا بر این حق یکمده زیادی از مردم تضییع خواهد شد و قسمی که در جلسه خصوصی مذاکره شد ماست معتقد هستم که در جرائم عمومی هر کسی که محکوم می شود باید حق فرجام داشته باشد ولی در جرائم غیر عمومی که مختص بانضباط ارتش است یا محاکمات صحرائی است که در موقع جنگ هست در آنجا مطابق قوانینی که دارند رسیدگی می شود بنابراین من از آقایان خواهش میکنم از نقطه نظر حقوق تمام افراد نظامی و سبویل که جرائم عمومی را با آنها نسبت می دهیم اینرا تصویب بفرمائید که حق آنها تضییع نشود و بضرر یکمده زیادی از مردم تمام نشود .

آشتیانی زاده - اگر تصویب بشود باز لایحه رایس میگیرند .

رئیس - پیشنهاداتی که میرسد باید مربوط بموضوع باشد خیلی از پیشنهادات میرسد که مربوط بموضوع نیست ممکن است آقایان يك طرحی را امضاء کنند و بدهند الان بنده نمایانم رای بگیرم یا نگیرم .

آزاد - مربوط اگر نبود مجلس رای نمیدهد .

نورالدین امامی - بنده مخالفم

رئیس - بفرمائید

نورالدین امامی - من نمایانم این لایحه چه بدبختی برایش پیش آمده که تمام کاسه کوزه ها سر این چهارتا بدبخت کور و کچل آذربایجانی باید شکسته شود راجع بهمین پیشنهاد جناب آقای حائری زاده و جناب آقای مکی و جناب آقای عبدالقادر آزاد بحث زیاد شد ، صحبت زیاد شد در جلسه خصوصی نمایندگان محترم تصمیم گرفتند و تصویب کردند که این لایحه مجدداً اینطور تقدیم شود دیگر تصور میکنم در اطرافش محتاج نیست که بنده زیاد توضیح بدهم لوایحی که در مجلس مانده یا طرحهائی که در مجلس مانده این تقصیر دولت است یا تقصیر مجلس ؟ مجلس خودش کار نمیکند يك روز ددقیقه اکثریت مجلس را این جا نگاهداریم ، مذاکره کنیم تقصیر دولت نیست که لوایح تمام در کبسیونها خوابیده (آزاد - بنده يك روز تعطیل نکردم) سرکار را بنده عرض میکنم عرض کردم بنده وسرکار ممکن است يك روز مجلس را ترك نکرده باشم این دلیل نمی شود استدعا میکنم آقایان موافقت بفرمائید ما يك کار مثبت در عمر مجلس کرده باشیم (صحیح است) این لایحه را تصویب کنیم تمام بشود ، اینقدر بحث در اطراف بکنیم ، اینقدر پیشنهاد بدهیم آن بیچاره ها از یا افتادند ، والله آن بدبخت ها از پوست افتادند ، اینقدر پیشنهاد ، می پیشنهاد اندر پیشنهاد نهید بنده دیگر عرضی ندارم .

رئیس - آقای نخست وزیر

نخست وزیر - بنده خیال میکنم تأسف مملکت وقتی است که قوای اساسی که بایستی حافظ استقلال و وحدت و تمامیت ملت باشد مورد ایراد يك عده معمدوری قرار بگیرد و اکثریت مردم که حافظ امنیت خودشان بر حفظ قوائم استقلالشان هستند بی اعتنا باشند ، قشون در هر مملکتی تا بحال حافظ امنیت عرض و ناموس مردم بود (صحیح است) از يك چیزی بود در نیا که ممکن بود بدون آن زندگی کرد در ایران هم ممکن بود که بگوئیم ارتش نباشد در هیچ جای دنیا نیست که ارتش نباشد ، ارتش در ایران باید باشد ، مقامش هم باید محفوظ باشد ، احتراماتش هم باید محفوظ بماند و برقرار باشد (دکتر معتمدی - کسی مخالف نیست) (مکی - سفسطه است) بنده نمیخواهم بگویم که در ارتش ایران هم ممکن نیست ایراد یا تقصیر نباشد البته ممکن است باشد ولی آقایان رفتن و رسیدگی کردن و مطالعه کردن و رفع کردن میخواهد ، بصرف خیال و یا بصرف گفتن که من دلم میخواهد که نباشد انجام داد ، قانونی که در مملکت برقرار است ، بایستی این قانون منطبق با احتیاجات مردم و منطبق با حقایق باشد برای یک فرد که نباشد قانون گذارند ، پیشنهاد کرده اند از فروردین ۲۶ به بعد آخر از فروردین ۱۳۲۶ به بعد چه تاریخی است ؟ برای چه کسانی که از فروردین ۲۶ به بعد محکوم شده اند حق فرجام داشته باشند ممکن است يك قانونی بگذارند که از آن تاریخ به بعد لازم الاجراء است ...

صفوی - لشکر آذربایجان را تسلیم کردند

آشتیانی زاده - لشکر آذربایجان را هیئت حاکمه تسلیم کرد ، فساد هیئت حاکمه تسلیم کرد ، حکومت فاسد تولید انقلاب میکند ... (زنك ممتد رئیس)

رئیس - آقایان ساکت باشید والا اجازه میکنم بفرمائید . آقای نخست وزیر

نخست وزیر - عرض کنم که قوانینی در يك جائی بر قرار است مادامی که يك کسی مرتکب جرمی میشود معمول این است که با تمام مقرراتی که برای آن جرمها بر قرار است سروکار پیدا نمیکند ، يك مردی که خیال میکرد اگر ولاد يك جدایی شود بر ضد حکومت و مقررات ارتش را نقض بکند ممکن است مورد تعقیب قرار بگیرد این آقا آروز میدانست که اگر در دو مرحله محکوم بشود حق فرجام نخواهد داشت (صحیح است) يك همچو مردی را شما بی جهت با قانون تازمای ارفاق برایش قائل میشوید ، دلیل ندارد ، اگر شما میخواهید در این مملکت دزستی ریشه بکنند نرویم دنبال اینکه مجرمین و متهمین را تعقیب نکنیم (صحیح است) در این مملکت باید قوانینش مستقر بشود تا اینکه بعد آنرا اصلاح کرد (صحیح است) اول بگذارید يك چیزی بسازیم و بعد خرابش بکنیم شما مدام دست برداشته اید در بی تعریب هستید ، مملکت رو به تخریب است ، (همه ششید نمایندگان)

حائری زاده - سفسطه نکنید .

نخست وزیر - سفسطه نمیکند .

دکتر معتمدی - چرا بمجلس توهین میکنید ، توهین نکنید ، آقا

مکی - بیا باین توهین نکن (زنك ممتد رئیس)

رحیمیان - توهین نکن آقا بیا باین (همه نمایندگان)

نخست وزیر - من توهین نمیکند صدای من گرفته است ولی برای دفاع از مملکت بلند است .

دکتر معتمدی - چرا بمجلس توهین میکنید ، حق نمایان بمجلس توهین کنید (بحال اعتراض خارج شدند)

آزاد - حق نداری بمجلس توهین کنی (همه ششید نمایندگان)

نخست وزیر - من بمجلس توهین نمیکند (زنك ممتد رئیس)

(در ساعت یازده و پنجده دقیقه بواسطه تشنج زیاد آقای رئیس جلسه را ترك گفتند)

مجدداً در ساعت ۱۲ ظهر مجلس ریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید .

رئیس - آقای نخست وزیر بیانی دارید بفرمائید

نخست وزیر - بنده که قربان البته مکرر در مکرر این جا پیش آمده است خدمت آقایان عرض کردم اگر اجازه بدهند هرایش يك نفری تمام بشود بعد تصور کنند که بجای يك مطلبی را برض مجلس رسانیده است یا بیجا البته صحیح است ولی يك مطلبی که شروع شده و هنوز تمام نشده است آقایان اگر بنا بشود که بعضیها تأسر بشوند و متعصب جز اینکه اسباب تأثر بنده هم بشود نتیجه دیگری ندارد عرض می کنم بنده از فرط تأثر که چندین جلسه وقت آقایان را گرفته مکرر زحمت و تصدیع دادم عرض کردم که این مملکت را ملاحظه می فرمائید در چه آتشی دارم می سوزد ، شده زیادی مشغول تخریب در مملکت هستید (رحیمیان - ما چه تقصیری داریم) انتظار ملت ایران این است که مجلس شورای ملی همانطور که حافظ قانون اساسی و حافظ قانون اختیارات مملکت است جزو این تخریبها و اخلاها و اختلاهایی که از خارج میشود بگیرند بنا بر این بنده بت و شکوای ملت را برض مجلس شورای ملی نرسانم و بمجلس نکوم و مشکلاتی که این مملکت دارد اگر برض مجلس شورای ملی نرسانم عرض نمیکنم برسانم ؟ (صحیح است) البته اطلاع دارید ولی بقدر دولت اطلاع ندارید که اشخاص مرض تا چه اندازه در صدد تخریب هستند و چقدر دولت را دچار زحمت قرار میدهند (صحیح است) بنده عرض میکنم که اگر این مشکل را اینجا عرض نکنم پس کجا عرض کنم و از کی بخواهم ؟ چاره ای ندارم جز اینکه مشکلات دولت را برض آقایان برسانم و دو بخواهم حالا اگر آقایان فرصت ندارند که عرض بنده تمام بشود نمایانم بچه وسیه هرایش خودم را بسم آقایان برسانم . بنده عرض میکنم که موضوع عبارت است از نقائصی که در کار دادرسی ارتش دیده اند این نقائص را دولت خودش هم متوجه شده است لایحه ای تهیه کرده است و تقدیم نموده است ممکن است وقتی که در کبسیون مطرح شود یا موقعی که در مجلس شورای ملی مطرح میشود ملاحظه بفرمائید که این نقائصی که بنظر رسیده کافی نیست و دارای نقائص بیشتری است البته رفع میشود دولت برای این است که مطالب آقایان را بشنود و اجرا بکند

اما اینطور بهطور کلی نمیشود . اینجا در جلسه گذشته بعد از توضیحاتی که خدمت آقایان عرض کردم ملاحظه فرمودید که يك جرائم ارتشی است ، يك جرائم غیر ارتشی ولی الان برای خود بنده هم درست روشن نیست که آیا جرائم سیاسی هم جزو اینهاست یا نه ؟ یعنی اگر بنا باشد يك جمعی ، يك نفری يك فردی وارد جریانات سیاسی شد و مرتکب جرمی شد آیا مشمول کدام يك از مقررات خواهد شد ؟ آخر این يك مطالعه ای میخواهد ، اگر همینطور اجازه دادیم کلیه افراد قشون ایران وارد هر جرمی که شده آن جرم همبقدر که ارتشی نباشد مشمول مقررات عده می باشد یعنی اجازه دادیم که جرائم سیاسی هم مشمول مقررات عمومی است بنده قطع دارم که مجلس شورای ملی اصلا باید چنین نظری موافقت ندارد . بدین مناسبت استندهای بنده اینست که این موضوع را تفکیک بفرمائید اگر از لحاظ قول دوات برای اجرای امر مجلس بود که خود آقای وزیر جنک چندین مرتبه گفتند و از لحاظ خود بنده هم که جلسه پیش عرض کردم حالا هم عرض میکنم نظریاتی را که آقایان پیشنهاد کنندگان در ضمن پیشنهادات خود دادند بنده مطالعه میکنم آنچه که تصور بشود منطبق با مصالح مملکت و نظریات آقایان است تطبیق میکنم و در ضمن مطالعه اصلاح خواهد شد ولی بگذارید پیش از این برای فورریس بکفایت بین مطلب مجبور نباشم باز وقت صرف بکنم . بنظر بنده اجازه بفرمائید این مطالب کنار گذاشته شود و آقایان پیشنهادات خودشان را مسترد بفرمائید . باز هم باید عرض کنم اگر چنانچه هرایش بنده موم آن شده است که میخواستم نسبت بنظریاتی که آقایان دارند ترك اولائی کرده باشم بنده عذر میخواهم اصلا منظور بنده این نبوده ، خواستم برای آقایان توضیح بدهم که تخریب زیادی در مملکت معمول است و اگر آقایان متوجه این عرض بنده نشوند و اقدام جدی نشود ممکن است موجب زحمتی برای مملکت بشود

نمایندگان - رای - رای

دکتر معتمدی - اجازه بفرمائید ؟

رئیس - بفرمائید .

دکتر معتمدی - بنده خودم از اشخاصی هستم

که معتقد مجلس شورای ملی باید تمام کارهایش را در آرامش انجام بدهد و حتی این پیشنهادی هم که برای کفایت مذاکرات شد چون مجلس را در حال عصبانیت دیدم خواستم با فوریت مخالفت بکنم که برود بکبسیون تا این لایحه در يك حال آرامشی بگذرد ولی چون راجع به پیشنهاد آقای حائری زاده که روز قبل داده بودند آقای نخست وزیر در بین فرمایشاتشان فرمودند که یکمده ای هستند که میخواهند تخریب بکنند باید توضیح بدهم (سزاوار - آن تمام شده) تمام نشده باید توضیح داد اینجادر برابر ملت است ما کار خصوصی نداریم اینجا ، ما در برابر ملت ایران مشغول هستیم دلیل را باید بداند که چرا وقتی آنها میگویند که دکتر معتمدی خوبست در اینجا میگویند که تخریب میکند آنها که میگویند دکتر معتمدی بد است یا خوب است باید دلیلش را بداند (عدل - گفتند که در خارج تخریب میکنند) بعد هم کاین

صعبت را کردند ایشان فرمودند که شما تخریب می کنید می خواهم عرض کنم که بنده اولاً چون خودم این حرف را شنیدم بن غیبی گران آمد اینجا از اینجهت می خواهم عرض کنم که باین دلیل نتوانستم بنشینم و خارج شدم این دلیلی بود که خارج شدم و می خواهم عرض کنم از موافقی که وارد مجلس شده ام با اینکه ظلم در این ملک زیاد می بینم زور کوئی زیاد می بینم بی عدالتی زیاد می بینم اگر بخواهد تا بلو بدبختری را مجسم کند باید امروز بیاندازند کسی ملت ایران را ببینند با وجود این برای این جامی نشینم و سخنی نمی گویم که بگویند که تیر بنده ماجرا جرات تو آشوب طلب است و ایجاد تشنج میکند بیکسان است که بنده اینجا حرف زدم ولی با آقایان عرض میکنم که اینطرز کارو این طرز حکومت ملت را با نظرات و بدبختی و انقلاب میکشاند بنابراین وقت صحبت بگذارید و کلاً حرفشان را بزنند تعصب ایجاد نکنید با مثلا صحبت شده که بارش می خواهند توهین بکنند آقایان بنده عرض میکنم بجای ۲۴ ماه ۲۷ ماه بارش خدمت کرده ام افتخار افسری ارتش را داشتم و به ارتش هلاک دارم و مملکت هم با بدارتش داشته باشد و مورد احترام هم باشد ولی اگر بعضی ها نه بنام این لباسی که هلاکت افتخار ابر است بخواهند ظلم بکنند من زیر این بار نمیروم (صیحیح است) مجلس شورای ملی نباید زیر بار برود باسم اینکه فلانی ارتشی است افسر است هر چه بگوید درست است - افسری افتخار دارد که بداند افسر ملت ایران و خادم ملت ایران است (صیحیح است) حقوق ملت ایران را حفظ بکنند (صیحیح است) و چون آقای نخست وزیر توضیح دادند که غرضی نبوده بنا بر این بنده قبول کردم و از طرف آقایان هم این موضوع در واقع خانم یافته است و خود بنده هم همیشه معتقد بوده هستم که نخست وزیر برای اینکه بتواند انجام وظیفه کند بایستی با احترام کرد و چون اینقسمت را هم که ایشان فرمودند برای یک نفر قانون نگذارید و علاوه بر این چون موضوع را بردند روی شخص بنده میدانم که آن شخص و آن یک نفر کیست - اینطور نیست قانون اگر بگذرد باید برای عموم باشد برای یک فرد هم مقدم هیچوقت مجلس شورای ملی نباید قانون وضع کند بنابراین بنده عرض میکنم که مجلس شورای ملی مال این مملکت است و ایشان هم باید رعایت بفرمایند که وکلا مطلبی را که میگویند از روی وطن پرستی است و باید کمالاً از آن دفاع کنند و آقای نخست وزیر باید تحمل انتقاد داشته باشند و بین دولت و مجلس احترام متقابل موجود باشد.

رئیس - مسترد میکنید آقای حاضر زاده ؟

حائری زاده - در پیشنهاد بنده توضیح مختصری میدهم ممکن است دولت قبول بکند

رئیس - بفرمایند .

حائری زاده - بنده در زندگی سیاسی معتقدم باید لجاجت نباشد نباید راه حل پیدا کرد مطالبی جناب وزیر جنک در جلسه خصوصی فرمودند که یک قسمت را من حق میدهم ایشان که در آن تبصره ای که ما نوشته بودیم توجه باین قسمت ها نداشته بود مجلس هم رای داده بودند ضمن عمل که ایشان توجه فرمودند و تذکره دادند ما اصلاح کردیم . ما

در آن تبصره بطور مطلق نوشته بودیم کسانی که محکوم شده اند در محاکم ارتشی حق تميز دارند این ممکن است از رویزیکه ارتش در ایران بوده محکمه قضونی هم بوده هر کس محکوم شده حق فرجام داشته باشد يك هر ج و هر ج عیبی بوجود می آمد این بود که آمدیم در این اصلاحی که الان تقدیم شد به مجلس اولاً آنرا آوردیم بعد از وقایع آذربایجان که گذشته باشد و ممالک حالت هادی پیدا کرده باشد نوشتم از فروردین ۲۶ که همه محکومین زیاد نیستند و تا آنجا فرمودند راجع بقسمت جرائم آنجا جرائم انضباطی هست که تخلف از آن ممکن است انضباط قشون را مختل کند اگر بجای آن هم عموماً رجوع شود ما اینجا جرائم عمومی نوشتیم که اگر جرائم عمومی است افسر و غیر افسر نظامی و غیر نظامی فرقی ندارد و نباید يك طبقه ای را از عدالت محروم کرد برای اینکه اینها بیشتر حاضر بخدمت شده اند این اصلاحاتی که ما کرده ایم بنده تصور میکنم جناب وزیر جنک هم قبول بفرمایند برای ضمیمه شدن این که قانون زودتر تصویب شود این را تاسویش را جلوتر بگذارند ما هم موافقت میکنیم که در خارج این انعکاس نباشد که دولت برای اینکه حق با شخص محکوم بدهد برود فرجام بخواهند از تاریخ تصویب اصلاح بکنند که ماه راحت بشویم

هکمی - بلی از تاریخ تصویب اصلاح ما هم موافقم

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای حائری زاده آقایانی که موافقت قیام بکنند (عده معدودی برخاستند) تصویب نشد پیشنهاد دیگر قرائت میشود (بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم قسمت سوم « کسانی که خود را مشمول این قانون میدانند و دولت بانظر آنها موافق نیست میتواند بدیوان کشور شکایت کنند این شکایت در یکی از شعب جزائی دیوان کشور رسیدگی می شود و رای شعبه مزبور قطعی است » حذف شود جواد عامری

رئیس آقای عامری

عامری - عرض کنم این لایحه ای که اخیراً دولت داده بمراتب بهتر از لایحه اولی است یعنی مطابق حق و عدالت و اصول داده شده در ابتدا لایحه ای که داده شده بود با عنوانش تطبیق نمیکرد عفو عمومی اسمش با خودش است در موقعی که يك قضایائی در کشور اتفاق افتاده و بندگان خواستند این قضایا را خانم بدهند عفو عمومی میدهند برای اینکه فراموش شود دیگر نمیشود عفو عمومی بدهند و باز استثناء قائل شوند جناب آقای تقی زاده در آن جلسه گذشته فرمودند که آقا گناهکار را عفو میکنند اگر کسی گناه نداشته باشد که عفو نمیکند بنابراین دیگر نباید استثنائی قائل شد در همه جای دنیا يك استثنائی است که در اینجا هم هست آن استثناء کشت و کشتار وقتل و قمارت است وقتی که يك انقلاب سیاسی و يك قضایائی اتفاق افتاد بعد مصلحت است که دیگر تعقیب نشود باز این زخم را دومرتبه باز نکنند و فراری بشود که از بین برود ولی اگر اشخاص آمده باشند و بخواهند خانه کسی را غارت بکنند بناموس کسی تعرض بکنند اینها باید استثناء بشوند در لایحه اول هم استثناء شده است ولی يك استثناء

دیگری هم بود مسببین و معسرکین را استثناء کرده بودند این توضیح را بنده بخاطر می آید که جناب آقای تقی زاده به نجاتم و اکمل دادند این نقش فرض است که دو مرتبه یکمده ای تحقیق کنند که کی معرک بود و کی مسبب ؟ و از طرف این جا این قسمت هم بود که اگر اشخاص خودشان را مشمول این قانون میدانند دولت با نظر آنان موافق نیست میتواند بدیوان کشور مراجعه کنند حالا که درست شده دیگر ضرورتی ندارد ملاحظه بفرمایند راجع بقتل و قمارت هم که نمی شود جدا گانه گفت مشمول نیست اینجا چون خیلی تند نوشته شده این قسمت باقی ماند دیگر آن قسمت با حذف معرکین و مسببین ضرورتی ندارد بنده پیشنهاد کردم که این قسمت حذف شود ماهم کدر کمیسیون تصویب کردیم برای این بود که آن مسببین و معرکین بود و چون این جمله برداشته شده است دیگر مانظری نداریم چون بهتر از اولیه تهیه شده است این لایحه مطابق با تمام موازین و مقرراتی است که در همه جای دنیا هست

دکتر اعتبار - پیشنهاد حذف نمیشود کرد

وزیر دادگستری - بنده قبول میکنم

رئیس - پیشنهاد دیگری قرائت میشود

دکتر اعتبار - پیشنهاد تجزیه باید بفرمایند پیشنهاد حذف نمیشود کرد

وزیر دادگستری - بنده همانطوریکه عرض کردم قوانین دادرسی ارتش با اضافه اینکه از تصویب مجلس شورای ملی گذشته اصولاً با قوانین دنیا یعنی قوانین ارتشهای دنیا تطبیق داشته است تمام بررسی شده و چیزی ما از خودمان اختراع نکردیم که متکی بهیچ اصلی نباشد همانطور که عرض کردم بنده با تمام اصلاحاتی که فرداً فرد نمایندگان محترم مجلس در کارهای ارتش نظر دارند صد در صد موافقم و اجرا میکنم (یعنی اسفندیاری - آفرین)

تغنی میکنم نماینده محترم آقای عباس اسکندری پیشنهاد شان را پس بگیرند البته در آن لایحه ای که تقدیم خواهد شد در آنجا هر نظری که دارند بموقع اجرا میکنم ارتش که جائی نمیرود فرصت هم که هست و ارتش هم یک چیز موقت را نمیتواند بپذیرد .

۳- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای عباس اسکندری آقایانی که موافقت قیام بکنند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد . دیگر پیشنهادی در این لایحه نیست باید رای گرفته شود

بماده واحده با اصلاحاتی که بعمل آمده است بنابراین رای گرفته میشود بلائیه ای که بقید دو فوریت تقدیم شده راجع بعفو با اصلاحاتی که بعمل آمده آقایانی که موافقت قیام بکنند (اکثر برخاستند) تصویب شد . جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده پس فردا پنجشنبه ساعت هشت و نیم صبح . دستور هم استیضاح . (جلسه در ساعت يك و ۲۵ دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

میکند این را بپذیرند
دهقان - بایددید جرمش چیست ؟ شاید عذات بملکت کرده باشد

یهین اسفندیاری - خیانت غیر نظامی از نظامی بدتر است

عباس اسکندری - اجازه بفرمایند شما يك محکمه در این مملکت دارید در درجه اول که تمام امور با آنجا مراجعه میشود ، آنجا دیوان کشور است آنها را که بنده و شما نکتیم که پرونده محرمانه قضاوت بکنند مطلب می رود باینکه اگر غیر نظامی محکوم شده یا میشود این حق فرجام داشته باشد یا نه ؟ برای نظامی صحبت شد گفتند این مخالف نظامات و دیسیپلین ارتشی است برای غیر نظامی اگر بفرمایند شما خیانت کرده باشید که دیوان کشور ابرام میکند مگر دیوان کشور را درش حرف دارید ؟ ... می رود با آنجا ، شما بقضات درجه اول این مملکت اگر حرف داشته باشید خیلی اسباب نگرانی است (یهین اسفندیاری - وارد نیستند) اگر جناب آقای وزیر دادگستری و مخبر کمیسیون قبول بکنند کسکی برای حل این لایحه میشود .

نمایندگان - رای ، رای ، رای .

رئیس - آقای وزیر جنک .

وزیر جنک - بنده همانطوریکه عرض کردم قوانین دادرسی ارتش با اضافه اینکه از تصویب مجلس شورای ملی گذشته اصولاً با قوانین دنیا یعنی قوانین ارتشهای دنیا تطبیق داشته است تمام بررسی شده و چیزی ما از خودمان اختراع نکردیم که متکی بهیچ اصلی نباشد همانطور که عرض کردم بنده با تمام اصلاحاتی که فرداً فرد نمایندگان محترم مجلس در کارهای ارتش نظر دارند صد در صد موافقم و اجرا میکنم (یعنی اسفندیاری - آفرین)

تغنی میکنم نماینده محترم آقای عباس اسکندری پیشنهاد شان را پس بگیرند البته در آن لایحه ای که تقدیم خواهد شد در آنجا هر نظری که دارند بموقع اجرا میکنم ارتش که جائی نمیرود فرصت هم که هست و ارتش هم یک چیز موقت را نمیتواند بپذیرد .

۳- موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد آقای عباس اسکندری آقایانی که موافقت قیام بکنند (عده کمی برخاستند) تصویب نشد . دیگر پیشنهادی در این لایحه نیست باید رای گرفته شود

بماده واحده با اصلاحاتی که بعمل آمده است بنابراین رای گرفته میشود بلائیه ای که بقید دو فوریت تقدیم شده راجع بعفو با اصلاحاتی که بعمل آمده آقایانی که موافقت قیام بکنند (اکثر برخاستند) تصویب شد . جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده پس فردا پنجشنبه ساعت هشت و نیم صبح . دستور هم استیضاح . (جلسه در ساعت يك و ۲۵ دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

تصویب نامه
شماره ۹۱۶۸
وزارت دارائی

شماره ۲۷
وزارت دارائی

هیئت وزیران در جلسه ۲۵ مرداد ماه ۱۳۲۷ بر حسب پیشنهاد شماره ۲۴۶۶۰ مورخ ۱۷ مرداد ۱۳۲۷ وزارت دارائی که باستناد تقاضای شماره ۱۰۱۵ و ۱۳۱۱ مورخ ۲۱ و ۱۱ ر ۲۳۲۷ وزارت کشاورزی میباشد بمنظور توسعه کشت نهالهای مختلف و ازدیاد بذر مرغوب و گذاشتن آنها در دسترس کشاورزان و همچنین انجام آزمایش زراعتی تعلیم و راهنمایی کشاورزان باصول فنی کشاورزی تصویب مینماید که بنگاه کشاورزی تا کستان که مرصه آن متعلق بداره املاک است با مشخصات و ضوابط و حقا بمعمولی برای عملیات مزبوره در اختیار وزارت کشاورزی گذاشته شود .

تصویب نامه در دفتر نخست وزیر است
م - ۲۹۹۱
از طرف نخست وزیر

بخشنامه ها
شماره ۴۰۹۴ مورخ ۲۰۸۹۰
وزیر کشور

بخشنامه بکلیه دادرسی ها
شماره ۱۱۰۲۵ - ۲۴ - ۳۲۰ - ۴۴۳ - ۹۴۳۸ - ۲۹۰۲ - ۲۷ دایر بصور کثیر خواست علیه کارمندان دولت اشخاص میدارد چون بعضی از دادرسیها بدون توجه بمفاد بخشنامه های مذکور پس از صدور کثیر خواست فوراً مراتب را با داوره حقوقی گزارش نداده و پادر گزارش خود مرتکب اشتباهاتی میشوند که محتاج به پرسش مجدد خواهد بود در نتیجه ادارات مربوط کارمندان صدور کثیر خواست بی اطلاع و کارمندی که باید پس از صدور کثیر خواست معلق شود مشغول انجام وظیفه بوده و مطالبه حقوق میکند لازم است در این قبیل موارد دادستانها توجه مخصوص داشته باشند و هر گاه متصدیان امر در انجام وظیفه تامل ننمودند فوراً گزارش دهند تا مورد مواخذة و تعقیب قرار گیرند .

شماره ۲۸۸۰ - ۲
وزیر دادگستری

انتصابات و احکام
شماره ۱۰۹۴۴ - ۱۰۱ - ۴۱۸۰۱
وزیر کشور

وزیر کشور
آقای عبدالرحیم محمدی کارمند اداره امور شهرداریها از تاریخ شانزدهم مرداد ماه ۲۷ بسمت بخشدار علی آباد منتقل شدند

شماره ۹۳۷۴ - ۴۰۵۳۰
آقای هسی ضیائی کارمند منتظر خدمت از تاریخ ۲۷ - ۵ - ۱۶ بسمت بخشداری ارگواز منتقل شدند
وزیر کشور

شماره ۱۰۴۰۴ و ۴۲۳۶۱
آقای محسن مغیری بخشدار صید آباد از تاریخ شانزدهم مرداد ماه ۱۳۲۷ بسمت بخشدار مهیامی منتقل شدند .

شماره ۴۴۵۴۸
آقای اسفندیار اعتضادی کارمند اداره همران از تاریخ اول شهریور ماه ۲۷ بسمت بخشدار معلم کلابه منتقل شدند .

شماره ۱۱۴۸۰ و ۴۰۴۴۸
آقای محمد طاهری بخشدار کرد کوی از تاریخ اول شهریور ماه ۲۷ بسمت بخشدار مراوه تپه منتقل شدند .

شماره ۱۱۴۳۴ و ۴۰۴۰۳
آقای اکبر لطفی منشی بخشداری سواد کوه از تاریخ اول شهریور ماه ۱۳۲۷ بسمت بخشدار کرد کوی منتقل شدند .

شماره ۱۰۲۵ و ۴۲۶۴۱
آقای محمد علی شاکری بخشدار مهیامی از تاریخ شانزدهم مرداد ماه ۲۷ بسمت بخشدار صید آباد منتقل شدند .

شماره ۱۱۶۰۴ و ۶۶۴۲۶
آقای حسین پور زاهد سرد دفتر اسناد رسمی شماره ۳۰ لشت نشاء گیلان

شماره ۱۰۲۵ و ۶۶۶۸۶
آقای سید حسین ایرانداد سرد دفتر اسناد رسمی و گواهی صحت امضاء شهری

شماره ۱۰۲۵ و ۶۶۶۹۹
آقای حسین شریعتی نیاسری سرد دفتر ازدواج نیاسر کاشان

شماره ۱۰۱۳۹ و ۶۳۰۸
آقای عبدالحمید چاوشی دفتریار درجه اول و نماینده دفتر اسناد رسمی شماره ۴ تهران

شماره ۲۷ - ۵ - ۱۶
وزیر دادگستری

شماره ۲۷ - ۵ - ۱۶
وزیر دادگستری

شماره ۲۷ - ۵ - ۱۶
وزیر دادگستری

شماره ۲۷ - ۵ - ۱۶
وزیر دادگستری

شماره ۲۷ - ۵ - ۱۶
وزیر دادگستری

شماره ۱۰۷۶۷۲۶۶۷۲-۱۰۷۶۶۷
آقای سید محمد حائری سردفتر
اسناد رسمی و ازدواج و طلاق
بندر عباس

بموجب این ابلاغ محل رسمیت دفاتر شما بشهر اهواز تبدیل میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید .
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۷۴۱۰۶۲۸۴-۱۰۷۴۱
آقای علی حقیقی دستجردی
 بموجب این ابلاغ دفاتر شما را در دهستان کاوکان و دستجرد حومه دهمخوارگان برای ثبت ازدواج و طلاق رسمیت میدهد .
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۸۱۷۰۶۲۰۰-۱۰۸۱۷
آقای اسمعیل منتظری سردفتر
ازدواج و طلاق قلعه نو
خرقان شاهرود

بموجب این ابلاغ استعفای شما از تصدی دفاتر ازدواج و طلاق پذیرفته میشود
 وزیر دادگستری

شماره ۱۶۸۷۹۰۶۸۷۹-۱۶۸۷۹
آقای سید محمود ناجی دفتریار
درجه اول دفتر اسناد رسمی
شماره ۸۹ تهران

بموجب این حکم بسمت سردفتر اسناد رسمی درجه سوم تهران منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید
 وزیر دادگستری

شماره ۱۶۴۰۸۸۶۲۷-۱۶۴۰۸
آقای حسین فاجی سردفتر اسناد
رسمی شماره ۸۹ و گواهی صحت
امضاء تهران

بموجب این ابلاغ استعفای شما از تصدی دفتر اسناد رسمی و گواهی صحت امضاء پذیرفته میشود
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۷۰۴۷۰۶۰۴۷-۱۰۷۰۴۷
آقای سید فاضل فاضلی
 بموجب این حکم بسمت سردفتری درجه سوم دهستان گزیک بیرجند منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۷۴۹۰۶۰۰۰-۱۰۷۴۹
آقای عبدالحمین خالق پناه چناری
دفتر یار درجه اول و نماینده دفتر
اسناد رسمی شماره ۶ تربت حیدریه

بموجب این حکم بسمت سردفتری اسناد رسمی درجه سوم دهستان چنار از غنند تربت حیدریه منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۷۳۹۰۶۲۰۱-۱۰۷۳۹
آقای سید محمد میر قات خونی سردفتر
ازدواج و طلاق قریه للدشت ماکو

بموجب این ابلاغ محل رسمیت دفاتر شما به قریه پناه کندی ماکو تبدیل میشود
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۸۷۰۶۱۱۸۹-۱۰۸۷۰
آقای جلال الدین رشیدی
 بموجب این حکم بسمت سردفتری اسناد رسمی درجه سوم دهستان میند یزد منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید .
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۸۶۰۶۰۲۰۴-۱۰۸۶۰
آقای اسحق قاضی سردفتر ازدواج و
طلاق ۱۰۰ - ۴۱ تهران

نظر باینکه بر اثر گزارش واصله تحت تعقیب جزائی قرار گرفته اید طبق ماده ۳۹ قانون دفتر اسناد رسمی از تصدی دفاتر ازدواج و طلاق معلق میشود .
 وزیر دادگستری

شماره ۱۰۸۶۶۰۶۱۹۱-۱۰۸۶۶
آقای سید محمد علی مصطفی نژاد سردفتر
اسناد رسمی شماره ۱۲۳ تهران
 بموجب این ابلاغ دفتر شما را در تهران برای ثبت ازدواج رسمیت میدهد .
 وزیر دادگستری

شماره ۱۶۰۴۴۰۶۱۴۳-۱۶۰۴۴
آقای سید مهر ترضی علم الهیدی کمره
 بموجب این حکم بسمت سردفتری اسناد رسمی درجه سوم بلوک کلهزن و حمزه لو خمین منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید
 وزیر دادگستری

شماره ۱۶۰۴۸۰۶۸۹۰-۱۶۰۴۸
آقای سید مهر ترضی علم الهیدی کمره
 بموجب این ابلاغ دفتر شما را در بلوک کلهزن و حمزه و بخشهای ۳ و ۴ خمین برای ثبت ازدواج و طلاق رسمیت میدهد
 وزیر دادگستری

شماره ۱۶۰۴۲۰۶۰۶۱۱-۱۶۰۴۲
آقای فضل الله شاردی مناهجی
سردفتر اسناد رسمی و ازدواج سلدوز

نظر باینکه بر اثر گزارش واصله تحت تعقیب دادگاه انتظامی سردفتران واقع شده اید وزارت دادگستری طبق ماده ۳۹ قانون دفتر اسناد رسمی تا خاتمه رسیدگی بتخلف شما در دادگاه نامبرده شما را از تصدی دفاتر اسناد رسمی و ازدواج معلق می نماید
 وزیر دادگستری

شماره ۱۶۰۶۰۰۶۹۳۷-۱۶۰۶۰
آقای حسن مجتهدی سردفتر اسناد
رسمی سابق سراب

بموجب این حکم بسمت سردفتری اسناد رسمی درجه سوم گنبد قاوس منصوب میشود طبق مقررات مشغول انجام وظیفه شوید
 وزیر دادگستری